

واکاوی افول تولید صنعتی پوشاک کشور با رویکرد سیستمی

پیمان میراب آستانه

دانشجوی دکتری مدیریت تولید و عملیات دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی

p_mirab@sbu.ac.ir

مسعود ربیعہ

استادیار دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی (نویسنده مسئول)

m_rabieh@sbu.ac.ir

علینقی مشایخی

استاد دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف

mashayekhi@sharif.edu

مصطفی زندیہ

دانشیار دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی

m.zandieh@sbu.ac.ir

هدف این مقاله شناسایی عوامل مؤثر بر تولید صنعتی پوشاک در ایران و واکاوی پویای افول آن با استفاده از رویکرد سیستمی طی دوره ۱۳۹۴-۱۳۷۴ است. برای تحقق این امر از ابزارهای پویایی‌شناسی سیستم‌ها استفاده شده است و در سه گام (تعریف مسأله، ساختار مدل و ارزیابی برنامه‌های موجود) فرآیند تحقیق ساماندهی شده است. پس از بیان مسأله، با توجه به ادبیات موضوع و مصاحبه‌های عمیق صورت گرفته با خبرگان صنعت و سیاستگذاران ۱۵ چالش مهم و اصلی صنعت شناسایی و براساس آن متغیرهای کلیدی و روابط علی- معلولی آنها استخراج شد و سیستم براساس ساختار هفت بخش اصلی شبیه‌سازی گردید. در نهایت برنامه راهبردی وزارت صنعت، معدن و تجارت برای توسعه تولید صنعتی پوشاک از حیث جامعیت و کارایی با ساختار ارائه شده مورد بررسی و تطبیق قرار گرفت و حلقه‌هایی که در برنامه راهبردی مغفول باقی مانده بود معرفی گردید. در برنامه راهبردی وزارت صنعت، معدن و تجارت عدم توجه به حلقه‌های محرک سمت تقاضای بازار، عدم توجه به حلقه‌های مؤثر بر ظرفیت‌های خالی موجود تولیدکنندگان صنعتی و عدم توجه به سازوکار اثرگذاری تعرفه‌های موجود در صنعت از جمله کاستی‌های این برنامه راهبردی مشخص گردید.

طبقه‌بندی JEL: L670, M11, O250

واژگان کلیدی: افول و رشد صنعت، تولید صنعتی پوشاک، رویکرد سیستمی، سیاست‌گذاری، مسأله پویا

۱. مقدمه

تولید صنعتی^۱ به عنوان یکی از زیربخش‌های مولد صنعت^۲ در اقتصاد کشورهای مختلف، نقش مهمی ایفا می‌کند. در کشورهای مختلف با توجه به توانمندی‌ها، منابع در دسترس، محیط، ساختار اقتصادی و دیگر فاکتورها، صنایع مشخصی قابلیت شکوفایی و توسعه می‌یابند. عموماً صنایع وابسته به منابع طبیعی (صنایع منبع محور) یا دارای تکنولوژی نه‌چندان پیچیده و مرتبط با تأمین نیازهای اولیه انسان، موتور توسعه صنعتی در مراحل اولیه و بسیاری از کشورهای در حال توسعه به شمار می‌آید (هیویت، جانسون و ویلد^۳، ۱۹۹۲، ص ۱۲). صنایع پوشاک و زنجیره صنایع وابسته به آن از جمله صنایعی است که مورد توجه بسیاری از کشورهای در حال توسعه قرار گرفته و نقش پررنگی در اقتصاد این کشورها و ایجاد ارزش افزوده ناخالص داخلی آنها دارد (آموه^۴، ۲۰۱۵، نورالزمان^۵، ۲۰۱۵، لوپز و رایبسون، ۲۰۱۶)^۶.

اهمیت زنجیره صنایع پوشاک برای کشور از جهات مختلفی قابل بررسی است. از یک سو ارزش بازار و حجم مبادلات این محصولات در سطح جهان و ارزش افزوده ایجاد شده در تولید یک واحد وزنی از کالاهای این زنجیره قابل توجه است. از سوی دیگر سابقه دیرین نساجی و پوشاک در کشور، وجود بازارهای بزرگ داخلی و منطقه‌ای، پایین بودن هزینه ایجاد اشتغال، نیاز به سطح پایین تر مهارت کارکنان، وجود منابع غنی نفت و گاز به منظور تولید مواد اولیه، تأثیرات

-
1. Manufacturing
 2. Industry
 3. Hewitt, Johnson and Wield
 4. Amoah
 5. Nuruzzaman
 6. Lopez and Robertson

فرهنگی قابل ملاحظه، عدم وابستگی فرآیند تولید به موقعیت جغرافیایی و نداشتن مشکلات زیست محیطی برجسته، باعث جذابیت تحلیل و توجه به این صنعت است.^۱

شواهد آماری و میدانی حاکی از آن است علیرغم فرصت‌های پیش آمده در راستای افزایش تولید و مازاد تقاضا در طی سال‌های اخیر، صنعت پوشاک کشور نه تنها از این فرصت‌ها به نحو مطلوبی استفاده نکرده، بلکه وارد مرحله افول شده است. کنکاش در محافل علمی و پژوهشی نیز نشان می‌دهد که موضوع آسیب شناسی افول صنعت پوشاک و ارائه سیاست‌های متناسب برای تحرک و رونق بخشی این صنعت چندان مورد توجه نبوده است.

با توجه به افول صنعت پوشاک در طی سال‌های اخیر از یک سو و عدم مطالعات جدی برای برون رفت از این چالش مهم از سوی دیگر، انجام مطالعه‌ای در این خصوص ضروری به نظر می‌رسد. لذا در این پژوهش تلاش شده تا با هدف تحرک بخشی و رونق صنعت افول یافته پوشاک، متغیرهای اصلی اثرگذار بر ساختار، شناسایی و با بررسی پویایی روابط میان آنها، دلایل و مکانیزم‌های اصلی ایجاد کننده رفتار صنعت تشریح و راهکارها و سیاست‌های بهبود آن مورد ارزیابی قرار گیرد.

این که چگونه مجموعه عوامل فعال در اقتصاد کشور می‌توانند عملکرد تولید صنعتی پوشاک کشور را به افول ببرند و چگونه می‌توانند روند نزولی این صنعت را تغییر جهت داده و وضعیت عملکردی آن را از حیث شاخص‌های مشخص با توجه به ساختار اقتصادی کشور، بهبود دهند سوالی است که این تحقیق در جستجوی یافتن پاسخ آن است.

از جمله نوآوری‌های این مطالعه، طراحی مدلی سیستمی به منظور حل مسأله پویایی، افول تولید صنعت پوشاک کشور و پیشنهاد سیاست‌های مشخص مبتنی بر نتایج پژوهش است. انتظار بر آن است که اجرای سیاست‌های فوق ضمن ارتقاء اثربخشی برنامه راهبردی وزارت صنعت، معدن و

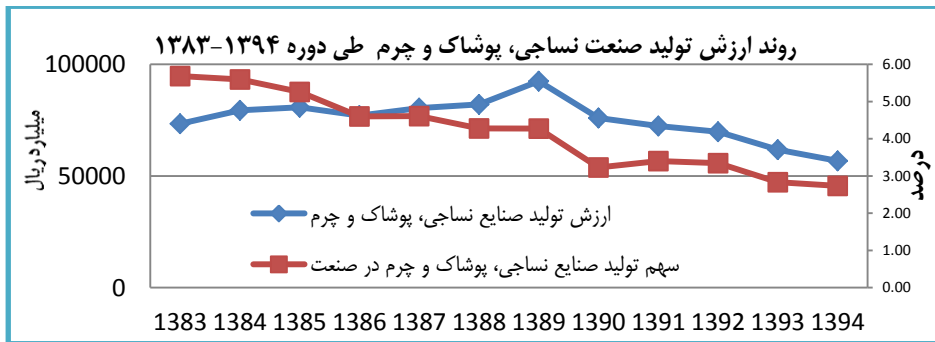
۱. برای مطالعه مزایای توسعه صنعت پوشاک در کشور به برنامه راهبردی وزارت صنعت، معدن و تجارت (۱۳۹۵). تهران: معاونت طرح و برنامه، رجوع شود.

تجارت، به رونق و تحرک این صنعت از حیث افزایش سهم بازار و ارزش افزوده اقتصادی در زنجیره تولید منجر شود.

در این پژوهش، ابتدا ضمن بررسی وضعیت کنونی صنعت پوشاک، مروری بر مبانی نظری و پیشینه تجربی پژوهش انجام و سپس روش شناسی پژوهش ارائه می‌گردد. در ادامه یافته‌های پژوهش مورد تحلیل قرار گرفته و ساختار سیستم مورد مطالعه، در قالب مدل‌های تشریحی و حلقه‌های علی و معلولی تشریح و راهکارها و سیاست‌های بهبود پیشنهادی ارائه می‌گردند.

۲. بررسی وضعیت جاری صنعت پوشاک کشور

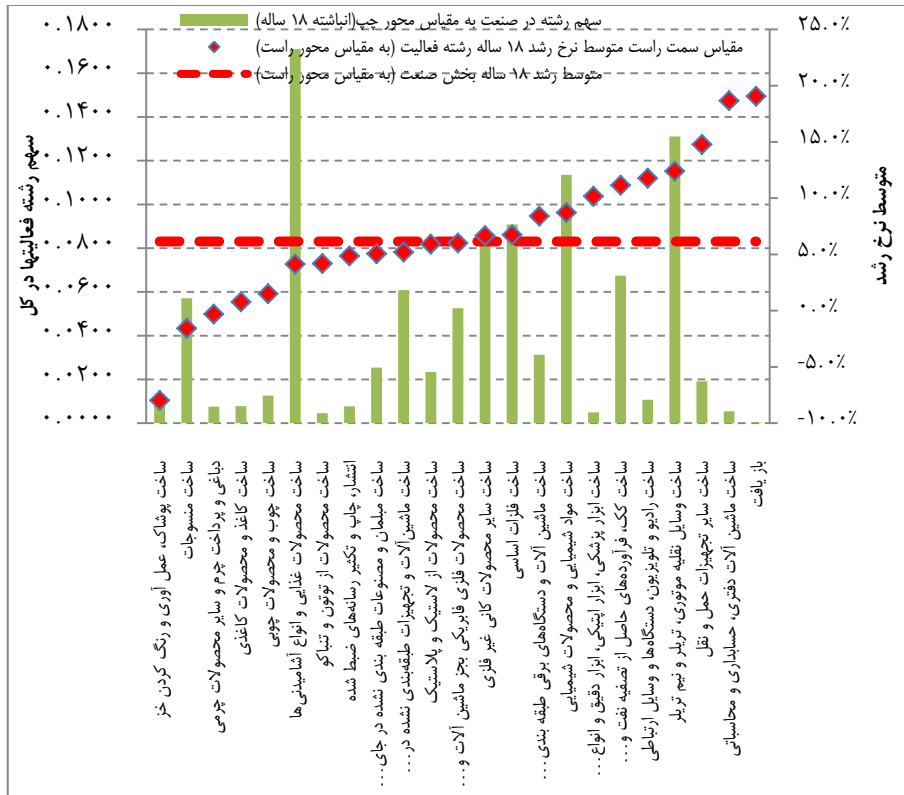
علیرغم مزیت‌های فراوان برشمرده، این صنعت در کشور با چالش‌های جدی روبه‌رو است و در طی سال‌های متمادی از نقش آفرینی آن در اقتصاد کشور کاسته شده و در بسیاری از شاخص‌های عملکردی با افول قابل توجه‌ای روبه‌رو بوده است. نمودار شماره (۱) ارزش تولیدات زنجیره صنایع نساجی، پوشاک و چرم به قیمت ثابت و نسبت ارزش تولیدات این زنجیره صنعتی را به کل تولیدات صنعتی را طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۴ ارائه می‌نماید. همان‌گونه که مشخص است ارزش تولیدات و نسبت ارزش تولیدات این زنجیره صنعتی از کل تولیدات صنعتی با روندی نزولی مواجه بوده است.

نمودار ۱. ارزش تولیدات صنایع نساجی، پوشاک و چرم به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰

ماخذ: بانک مرکزی

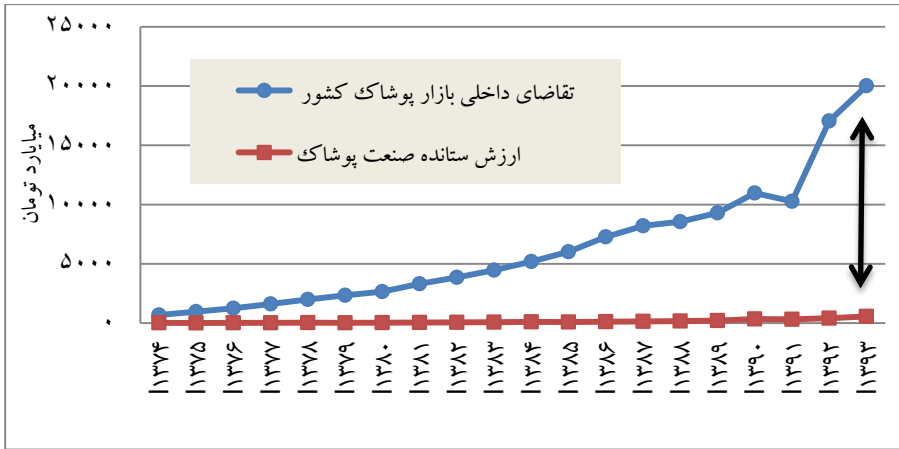
همچنین مقایسه میان بخش‌های مختلف صنعتی کشور نشان از افول زنجیره ارزش پوشاک در مقایسه با دیگر بخش‌های تولید صنعتی کشور دارد. در نمودار شماره (۲) که متوسط نرخ رشد گروه‌های مختلف صنایع را براساس نرخ رشد متوسط ۱۵ ساله در مقایسه با سهم آن‌ها در ساختار ارزش افزوده کارگاه‌های دارای ده نفر کارکن و بیشتر به تصویر کشیده شده، مشخص است که صنایع ساخت منسوجات و پوشاک با متوسط نرخ رشد پایین‌تر از متوسط رشد بخش، سهم خود را از دست داده‌اند. این موارد سبب شده تا شکاف میان ارزش تولیدات صنعتی پوشاک کشور در قیاس با اندازه بازار داخل این صنعت در داخل کشور در سال‌های اخیر رو به افزایش باشد (نمودار شماره ۳).

نمودار ۲. نرخ رشد متوسط فعالیت‌های صنعتی

در مقایسه با متوسط صنعت و سهم آن‌ها در ارزش افزوده به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶

ماخذ: مرکز آمار ایران

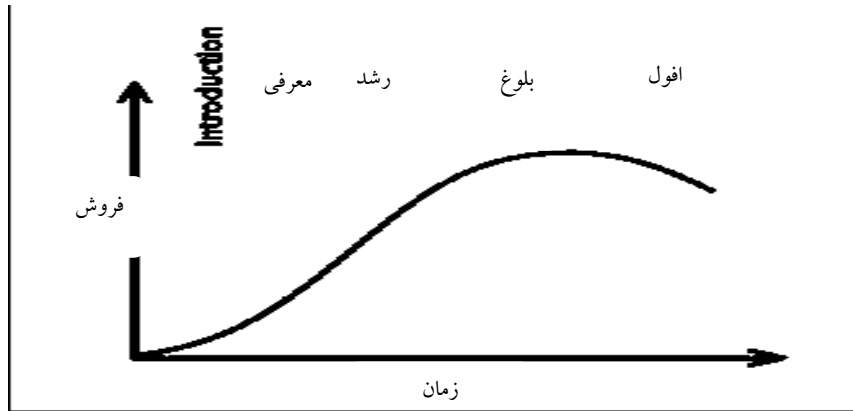
نمودار ۳. شکاف میان تولید صنعت پوشاک کشور
و مجموع تقاضای داخلی پوشاک به قیمت‌های جاری (میلیارد تومان)
ماخذ: مرکز آمار ایران

۳. مبانی نظری و ادبیات تحقیق

۳-۱. مبانی نظری

چرخه عمر صنعت به گونه‌ای است که با تکیه به آن می‌توان مفهوم افول را در مقایسه با دیگر مراحل این چرخه، به نحو مطلوبی تبیین و تشریح کرد. صنعت دارای ماهیتی پویا است لذا بر مبنای الگوی انتزاعی چرخه طول عمر هر صنعتی فرآیند تکاملی را طی می‌نماید و در هر کدام از مراحل این فرآیند از ساختار و ویژگی‌های منحصر به فردی برخوردار است. همچنین تغییر در عوامل و متغیرهایی مشخص سبب گذر صنعت از یک مرحله به مرحله دیگر می‌شود. در یک نگاه کلی صنعت در فرآیند تکامل خود چند دوره و مرحله اصلی شامل معرفی، رشد، بلوغ و افول را می‌گذراند. پورتر (۱۹۹۸) این مراحل را به واسطه نقاط عطف مبتنی بر نرخ رشد فروش در صنعت معرفی می‌کند. در مرحله رشد، تقاضای محصولات صنعت زیاد و نرخ رشد تقاضا فرآینده است. در مرحله دوم که مرحله رشد و توسعه است، صنایع رشد کرده و رونق پیدا می‌کنند، با این حال نرخ رشد کمی ملایم‌تر از مرحله قبل است. نهایتاً صنایعی که وارد مرحله تثبیت می‌شوند، از رشد متعادل تری برخوردار خواهند بود. میزان فروش ممکن است هنوز در حال افزایش باشد ولی نرخ

رشد آن بسیار پایین تر از مراحل قبل است. در ادامه ممکن است برخی صنایع با رکود و افول مواجه شوند. در این مرحله محصولات صنعت دیگر مورد خواست مشتریان نیستند و ممکن است با محصولاتی دیگر جایگزین شده باشد. شکل زیر ترسیمی انتزاعی از چرخه طول عمر صنعت ارائه می نماید.

شکل ۱. مدل چرخه عمر صنعت- پورتر (۱۹۹۸)

۲-۳. پیشینه تجربی

افول یکی از مراحل اصلی چرخه حیات است. زمانی که رشد یک صنعت در یک بازه زمانی معنی دار منفی یا ثابت باشد، می توان گفت آن صنعت با افول مواجه شده است (تیلورو تیلور، ۲۰۱۲)^۱. هاریگان و پورتر (۱۹۸۳)^۲ بیان می کنند که در صنایع افول یافته قیمت محصول افزایش، کیفیت کاهش و تبلیغات و دیگر تاکتیک ها متوقف می شوند. کین و کونینگام (۲۰۱۴)^۳ معتقدند، در هنگام افول سازمان ها با کمبود منابع و تهدیدات دائمی و مزمن روبه رو می شوند. بررسی مطالعات نشان می دهد که پس از سال های دهه ۱۹۷۰ میلادی بررسی و مطالعه افول مورد توجه قرار گرفته و موضوعاتی همچون ورشکستگی، رکود، یا افول بررسی شده اند (وتن^۴، ۱۹۸۰،

1. Taylor and Taylor
2. Harrigan and Porter
3. Kane and Cunningham
4. Whetten

لستر^۱، ۲۰۰۶، جونز و سینگلز^۲، ۲۰۱۵). افول صنعت را می‌توان با توجه به دو جریان فکری اقتصاد صنعتی و تئوری مبتنی بر منابع در ادبیات نظری بررسی کرد (آموه، ۲۰۱۵).

پیشینه تحقیقات اقتصاد صنعتی (بین^۳، ۱۹۵۶) حاکی از آن است که دامنه‌ای از عوامل مبتنی بر بازار، که در چشم‌انداز رقابتی ایجاد تغییر می‌کند، زمینه‌ساز افول صنعت هستند (هارینگان^۴، ۱۹۸۰). به طور خاص، این جریان ثابت کرده است که کاهش تقاضا و تشدید فشار رقابتی از سوی صنایع رقیب، کلیدی‌ترین مشخصه‌های صنایع در حال افول می‌باشند (آگاروال و گورت^۵، ۱۹۹۶) از سوی دیگر، دیدگاه مبتنی بر منابع (پنروس^۶، ۱۹۵۹) از منظر بنگاه امکان شناخت توانمندی‌ها، ظرفیت‌ها و نقاط قوت هر بنگاه را فراهم می‌کند. این دیدگاه ادعا می‌کند که مسأله افول صنعت ناشی از ویژگی‌های منحصربفرد هر بنگاه مانند مستهلک شدن منابع و قابلیت‌های داخلی بنگاه است (ون کرنبرگ، پالم و پافن^۷، ۲۰۰۲). بنابراین، عوامل مبتنی بر بازار با تمرکز بر رقابت و دیدگاه مبتنی بر منابع، از منظر توانمندی و قابلیت‌های یک صنعت در پی تشریح دلایل افول صنعت هستند (آموه، ۲۰۱۵).

پژوهشگران محرک‌های مختلفی را زمینه‌ساز افول صنایع می‌دانند. خلاصه‌ای از نتایج این مطالعات در جدول (۱) ارائه شده است.

-
1. Lester
 2. Jones and Singels
 3. Bain
 4. Harrigan
 5. Agarwal and Gort
 6. Penrose
 7. Van Kranenburg, Palm and Pafn

جدول ۱. عوامل ایجاد افول صنعت

عوامل ایجاد افول صنعت	شناسه	نویسنده و سال
بهای بالای تمام شده کالای تولیدی	A1	مندال و سوهال (۱۹۹۵)، وید و ابرول (۲۰۱۶)، یوروتکس (۲۰۱۶)، جین، جاگ، ماتئوس و گاپتا (۲۰۱۲)، استارک، گریفی و استیسی (۲۰۱۱)، سانپیلد (۲۰۰۸)
کیفیت بالاتر محصولات رقبا	A2	کاچون و سویینی (۲۰۱۱)، هاریگان و پورتر (۱۹۸۳)،
عدم برخورداری از صرفه به مقیاس	A3	کارنبرگ و وان (۲۰۰۲)، برینتوس (۲۰۱۳)، لوپز و رابرتسون (۲۰۱۶)، جین، جاگ، ماتئوس و گاپتا (۲۰۱۲)
کاهش قیمت مصرف کننده توسط رقبا	A4	پتوس (۲۰۰۱)، پورتر (۱۹۸۵)، ابراهیموف و همکاران (۲۰۱۵)، کاچون و سویینی (۲۰۱۱)
خروج بنگاهها از صنعت	A5	کارنبرگ و وان (۲۰۰۲)، برینتوس (۲۰۱۳)، کمبل (۱۹۹۸)
پایین بودن سطح تکنولوژی	A6	کارنبرگ و وان (۲۰۰۲)، هاریگان و پورتر (۱۹۸۳)، آموه (۲۰۱۵)، کیم و پارک (۲۰۰۶)، لوپز و رابرتسون (۲۰۱۶)، کاچون و سویینی (۲۰۱۱)، پری (۱۹۹۹)
پایین بودن سطح بهره‌وری	A7	مارتین آذنی (۲۰۱۶)، آندر، لاگاکوس و اوهانیان (۲۰۱۴)، استارک، گریفی و استیسی (۲۰۱۱)، لوپز و رابرتسون (۲۰۱۶)
بازاریابی و تبلیغات پایین	A8	نیکلایسن و کیسر (۲۰۰۸)، جین، جاگ، ماتئوس و گاپتا (۲۰۱۲)
ضعف در برندسازی	A9	نینگ (۲۰۰۶)
افزایش فشار رقابتی	A10	پتوس (۲۰۰۱)، کارنبرگ و وان (۲۰۰۲)، برینتوس (۲۰۱۳)، آموه (۲۰۱۵)، کالدات و البیورا (۲۰۱۰)
کاهش در میزان سودآوری	A11	هارفیلد، همیلتون، مولداوی (۱۹۹۷)، ابراهیموف و همکاران (۲۰۱۵)، وید و ابرول (۲۰۱۶)
کاهش رشد فروش و میزان فروش	A12	پورتر (۱۹۸۵)، مندال و سوهال (۱۹۹۵)
کاهش نوآوری، تنوع محصول و تحقیق و توسعه	A13	لوپز و رابرتسون (۲۰۱۶)، یوروتکس (۲۰۱۶)، وید و ابرول (۲۰۱۶)، آندر، لاگاکوس و اوهانیان (۲۰۱۴)، کاچون و سویینی (۲۰۱۱)، باکسی (۲۰۰۵)، پتوس (۲۰۰۱)، پورتر (۱۹۸۵)
تنگناهای مالی بنگاه‌های فعال	A14	کین و کونینگام (۲۰۱۴)، پورتر و هاریگان (۱۹۸۳)
فضای کسب و کار نامناسب	A15	نوالزمان (۲۰۱۵)، اسمیت (۲۰۱۴)، اسمیت (۲۰۰۳)، پتوس (۲۰۰۱)، اسمیت (۲۰۱۵)
تغییر در خط و مشی دولت	A16	وید و ابرول (۲۰۱۶)، پتوس (۲۰۰۱)، پورتر (۱۹۸۵)

عوامل ایجاد افول صنعت	شناسه	نویسنده و سال
ضعف در زیرساخت‌های مناسب	A17	لوپز و رابرتون (۲۰۱۶)، اسمیت (۲۰۱۵)
افزایش واردات و قاچاق	A18	لوپز و رابرتون (۲۰۱۶)، آموه (۲۰۱۵)، ابراهیموف و همکاران (۲۰۱۵)، نوالزمان (۲۰۱۵)
کاهش صادرات	A19	مارتین آدنی (۲۰۱۶)، آموه (۲۰۱۵)، ابراهیموف و همکاران (۲۰۱۵)، اسلام و مکفیل (۲۰۱۱)
نظام توزیع ناکارآمد	A20	وید و ابرول (۲۰۱۶)
ضعف دسترسی به مواد اولیه مناسب	A21	لوپز و رابرتون (۲۰۱۶)، پورتر (۱۹۸۵)
کاهش میزان سرمایه‌گذاری	A22	لوپز و رابرتون (۲۰۱۶)، وید و ابرول (۲۰۱۶)، نوالزمان (۲۰۱۵)، استارک، گریفی و استیسی (۲۰۱۱)
کاهش تمایل مشتریان به مصرف	A23	یوروتکس (۲۰۱۶)، نینگ (۲۰۰۶)، پتوس (۲۰۰۱)
کاهش اندازه تقاضای کل	A24	وید و ابرول (۲۰۱۶)، ابراهیموف و همکاران (۲۰۱۵)، جین، جاگ، ماتئوس و گاپتا (۲۰۱۲)، پتوس (۲۰۰۱)، پورتر (۱۹۸۵)
مهارت پایین نیروی انسانی	A25	لوپز و رابرتون (۲۰۱۶)، یوروتکس (۲۰۱۶)، استارک، گریفی و استیسی (۲۰۱۱)، کاپون و سویینی (۲۰۱۱)، پورتر و هاریگان (۱۹۸۳)

ماخذ: نتایج تحقیق

بررسی مطالعات با محوریت موضوع افول صنعت نشان از آن دارند که محرک‌ها اصلی افول صنعت از تنوع بالایی برخوردار هستند، و پیشنهاد سیاست‌های رشد صنعت پوشاک باید با توجه به این گستره وسیع به انجام رسد.

۳-۳. سیاست‌های ارتقاء و رشد صنعت پوشاک

منافع متعددی که رشد و توسعه صنایع برای ذی‌نفعان مختلف ایجاد می‌کنند و ماهیت جذاب موضوع رشد و رونق صنایع، سبب گرایش طیف وسیعی از محققان به این موضوعات شده است. جدول زیر مروری بر سیاست‌های پیشنهادی برای رشد صنعت پوشاک ارائه می‌نماید. ویژگی تمامی این مطالعات آن است که ارائه پیشنهادها سیاستی با توجه به تحلیل دقیق صنعت و ساختار آن شکل پذیرفته است.

جدول ۲. مروری بر برخی از سیاست‌های پیشنهادی برای رشد و توسعه صنعت پوشاک

ردیف	منبع	سال	سیاست‌های پیشنهادی برای رشد و توسعه صنعت
۱	تالای، اوکسبارو و بریندلی ^۱	۲۰۱۷	تمرکز بر تولید با محصولات با ارزش افزوده بالا- تولید محصولات بر مبنای مد- سرمایه‌گذاری در تکنولوژی
۲	لوپز و رابرتسون	۲۰۱۶	تسهیل واردات برای صادرات- تسهیل دسترسی به زمین برای ایجاد خوشه بنگاه‌های کوچک و متوسط- سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی- ترغیب مشارکت زنان- تطابق با استانداردها و نیازهای زیست محیطی و فرهنگی محصولات- یکپارچگی عمودی
۳	مطالعات سازمان یوروتکس	۲۰۱۶	ایجاد بازارهای جدید- افزایش نوآوری محصول
۴	آموه	۲۰۱۵	ترغیب خرید داخلی- ارائه حمایت‌های مالی- کاهش واردات و قاچاق- حمایت از بنگاه‌های تولید صنعتی
۵	جین، جاگ، ماتئوس و گاپتا	۲۰۱۲	بازارسازی- توسعه برند
۶	دانشگاه سودرتون از سوئد	۲۰۱۲	ایجاد تمایز محصول از طریق استراتژی تحقیق و توسعه- تمرکز بر طراحی و برندسازی- تمایز در محصول- ایجاد بازارهای جدید
۷	موسسه مطالعاتی قرضی	۲۰۱۱	جهت‌دهی حمایت‌ها به سوی محصولات صادراتی- حمایت از سرمایه‌گذاری‌های مشترک
۸	کاجون و سویینی	۲۰۱۱	تغییر در استراتژی تولید- برون سپاری بخشی از فعالیت‌های تولیدی- تمرکز بر طبقه متوسط مصرف‌کنندگان
۹	سانهیلد	۲۰۰۸	مدیریت زنجیره تأمین کارا و اثربخش
۱۰	بوروس، دالی و تاورز	۲۰۰۴	
۱۱	مطالعات سازمان یوروتکس ^۲	۲۰۰۴	تجمع ساختار تحقیقاتی موجود و یکپارچه سازی تجربی- ایجاد یک نقشه راه تحقیقاتی- تسهیل دسترسی به منابع مالی پایدار و مناسب- توسعه تکنولوژی

ماخذ: نتایج تحقیق

1. Talay, Oxborrow and Brindley
2. EuroTex

۴. روش‌شناسی پژوهش

درک ساختار صنعت با توجه به گستردگی حیطه شمول، نیاز به نگاهی کل‌نگر دارد و وجود عوامل و متغیرهای متعدد اثرگذار بر ساختار صنعت و تأثیرگذاری آنها بر یکدیگر، هم‌زمان با وجود روابط غیرخطی میان متغیرها، تقدم و تاخر زمانی این اثرات، وجود نگاه سیستمی و پویا را در شناخت و تحلیل صنعت اجتناب‌ناپذیر می‌نماید. مطالعه ادبیات پژوهش نیز نشان می‌دهد که سیاست‌های پیشنهادی برای رشد و توسعه هر صنعت باید با توجه به شرایط دقیق زمانی و مکانی در تعامل با محیط صنعت ارائه شود تا اجرای آنها موفقیت‌آمیز باشد. کامرون ساتون و وتن (۱۹۸۸) تأکید می‌کنند که افول صنعت یک پدیده چندبعدی است و برای درک آن باید از مدل‌های منسجم و مناسب که فاکتورهای مرتبط و مختلف را لحاظ می‌کنند استفاده نمود تا امکان اخذ تصمیمات مناسب فراهم آید.

بنابراین در این تحقیق، با استفاده از ابزارهای رویکرد پویایی‌شناسی سیستم‌ها که رویکردی قدرتمند در تحلیل سیستم‌های پویا و پیچیده است (استرمن، ۲۰۰۰، ص ۱۹)، سیستم مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

چک‌لند^۱ (۱۹۹۹) اشاره می‌کند که بهره‌گیری از رویکردها و ابزارهای مناسب می‌تواند در اکتشاف و استنباط اطلاعات از مشارکت‌کنندگان دنیای واقعی کمک کرده و امکان کسب بینشی مناسب برای مدلسازی را فراهم آورد، ونیکس و فوستر^۲ (۱۹۹۹) بیان می‌کنند که در تشریح مسائل بسیار پیچیده فرآیند مدلسازی گروهی و بهره‌گیری از نظرات جمعی بسیار راهگشا است. از این‌رو در این پژوهش با توجه به اهمیت درک و شناخت صحیح از دنیای واقعی و به منظور تبیین دقیق‌تر آن و همچنین، با توجه به پیچیدگی مسأله مورد بررسی (تعداد بالای متغیرها و روابط میان آنها) به گام‌های تعریف مسأله، ساختار مدل و ارزیابی برنامه‌های راهبردی در حال اجرا برای توسعه صنعت پوشاک کشور پرداخته می‌شود.

1. Checkland

2. Vennix and Forrester

واحد تحلیل تحقیق حاضر تولید صنعت پوشاک است و با توجه به ماهیت رویکرد سیستمی نمونه‌برداری انجام نمی‌گردد و سیستم، مورد مطالعه است.

برای گردآوری و تأیید اطلاعات و یافته‌ها در این پژوهش در یک بازه زمانی یک ساله با تعداد قابل توجهی از ذینفعان این صنعت از جمله صاحب‌نظران، پژوهشگران و خبرگان، فعالان صنعت، سیاستگذاران و برنامه‌ریزان مصاحبه تکرار شونده انجام پذیرفت. تعداد مصاحبه شوندهگان ۲۳ نفر بود که هفت نفر از ایشان از سیاستگذاران و برنامه‌ریزان صنعتی کشور، سه نفر از پژوهشگران و محققان، سه نفر از انجمن‌های صنفی مرتبط، شش نفر از فعالین تولید صنعتی^۱ و سه نفر از فعالین شبکه توزیع و واردات صنعت پوشاک و یک نفر از اساتید دانشگاه با تخصص مدیریت صنعتی بودند. البته پاسخ مصاحبه شوندهگان مبتنی بر تجربه دو دهه اخیر فعالیتشان در این حوزه است.

با رویکردی مشابه رویکرد مدلسازی گروهی متغیرهای کلیدی شناسایی و با تکیه بر الگوهای رفتاری آنها در سال‌های گذشته روابط و حلقه‌های علی-معلولی کشف و در یک فرآیند رفت و برگشتی طراحی و تأیید گردیدند. همچنین مدل پیشنهادی تحقیق شامل حلقه‌های علی و معلولی با استفاده از نرم افزار ونسیم^۲ طراحی و اجرا می‌گردد.

۵. نتایج مصاحبه با خبرگان

جدول شماره (۳) خلاصه نتایج حاصل از تحلیل مصاحبه‌ها و ادبیات موضوعی، که مهم‌ترین دلایل افول صنعت پوشاک در کشور را توجیه می‌نماید، ارائه می‌دهد. شایان ذکر است که عوامل استخراج شده از ادبیات موضوعی پس از تأیید خبرگان صنعت به عنوان محرک‌های اثرگذار بر افول صنعت پوشاک کشور مورد استفاده قرار گرفته است. این محرک‌ها با توجه به نتایج حاصل از ادبیات موضوعی، در هفت بخش اصلی (زیرسیستم) طبقه‌بندی شده‌اند. همچنین روایی ساختاری مدل علی از حیث متغیرهای به کار گرفته شده در مدل و روابط بین آنها براساس نظر خبرگان، مورد تأیید قرار گرفت.

۱. برخی از مصاحبه‌ها مبتنی بر تجارب گروه مدیریتی و راهبری هیأت مدیره‌های صنعت مورد نظر بوده است.

2. Vensim

جدول ۳. خلاصه‌ای از چالش‌های عمده تولید صنعتی پوشاک کشور و حلقه‌های علی و معلولی متناظر آنها در مدل شبیه‌ساز

زیر سیستم	چالش‌های عمده تولید صنعتی پوشاک کشور ^۱	حلقه علی و معلولی ^۲	برخی از دلایل عمده و برجسته
ساختار، استراتژی و رقابت	بهای تمام شده بالای کالای تولیدی (A1, A3, A7)	R13/R18/R20/R21/R22/R23	افزایش ظرفیت بلا استفاده تولید اندازه کوچک واحدهای تولیدی و عدم بهره‌گیری از صرفه به مقیاس تولید بالا بودن هزینه‌های غیرمستقیم تولید از جمله هزینه‌های تأمین مالی
	گسترش تولیدات غیررسمی (A5)	R14/ R15 R16	بالا بودن هزینه‌های تحمیلی به فعالیت‌های رسمی اقتصاد
دولت	ضعف در تولید محصولات رقابت پذیر (A4,A6,A13)	R4/R5 R18 B4	سطح پایین تکنولوژی و ضعف در انعطاف پذیری تولید عدم توجه به تحقیق و توسعه و پایین بودن سطح بهره‌وری کیفیت پایین محصولات و ضعف در نظارت بر رعایت استانداردهای تولید
	نامساعد بودن محیط کسب و کار (A15,A17)	R12 R15 R13	بالا بودن هزینه‌های تأمین مالی از شبکه بانکی بالا بودن هزینه‌های دستوری نیروی کار عدم تناسب سازوکار مالیات ستانی با واقعیت‌های صنعت عدم امکان پیش‌بینی متغیرهای اصلی کلان اقتصاد همانند نرخ تورم، ارز...
	حمایت‌های با اثربخش پایین دولت (A14,A15,A16,A17)	R25/R26/R27 R29/R30 B8	نبود نهاد متولی واحد در توسعه صنعت پوشاک کشور تداوم استفاده از تعرفه به عنوان ابزاری برای حمایت تولید داخل

۱. ارتباط میان چالش‌های ارائه شده در جدول شماره (۳) و ادبیات موضوعی تحقیق در جدول شماره (۱) با استفاده از شناسه‌های Ai برقرار گردیده است.

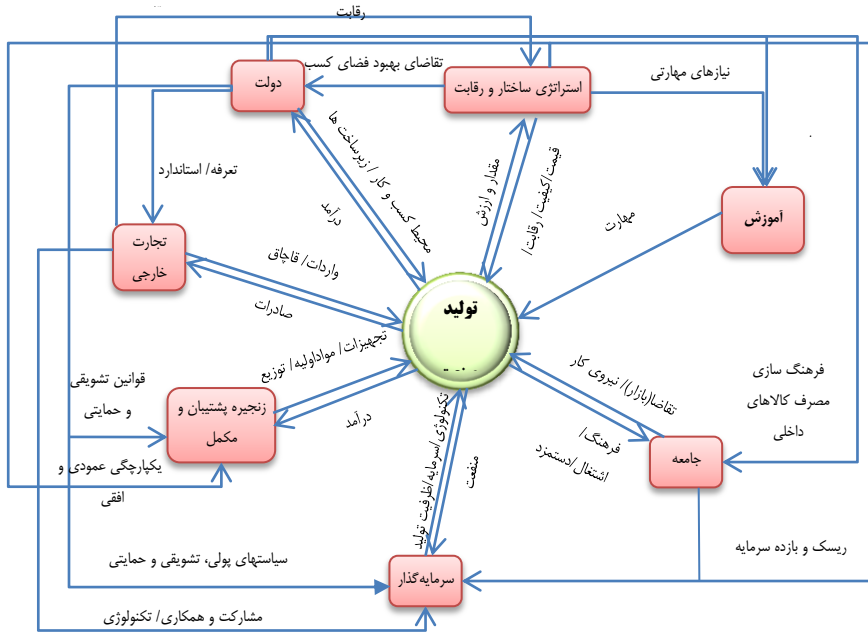
۲. حلقه‌های علی و معلولی، که ساختار مدل را توصیف می‌نمایند، در ادامه تشریح می‌گردند.

زیر سیستم	چالش‌های عمده تولید صنعتی پوشاک کشور ^۱	حلقه علی و معلولی ^۲	برخی از دلایل عمده و برجسته
تجارت خارجی	رونق واردات رسمی و غیر رسمی و ضعف در کنترل قاچاق (A10, A17, A18)	R29	سودآوری و صرفه اقتصادی پوشاک وارداتی سهولت واردات غیر رسمی و قاچاق پوشاک و توزیع آن کمبود امکانات گمرک و دشواری مبارزه مستقیم با قاچاق کالا
	ضعف در صادرات (A19)	-	عدم مشارکت در زنجیره جهانی تولید و توزیع پوشاک
زنجیره پشتیبان و مکمل	سهام بالای نظام توزیع از قیمت فروش محصول (A20)	R6/R18/R19 R20	شبکه عرضه سنتی و ناکارآمد و تعدد تعداد واسطه‌های فروش قیمت بالای واحدهای تجاری
	سهولت توزیع و فروش پوشاک قاچاق (A18, A20)	R28	عدم وجود سیستمی جامع جهت شفافیت و کنترل گردش کالا در نظام توزیع و خرده‌فروشی
	عدم شکل‌گیری برندهای معتبر و پذیرفته شده (A8, A9)	R7 R8 R15	ضعف در بازاریابی و تبلیغات عدم بهره‌گیری از دانش نوین مدیریت برند و نبود نیروهای متخصص در حوزه‌های مرتبط
شبکه تأمین	کاهش تمایل به تأمین مواد اولیه از تولیدکنندگان داخلی (A21)	R24	قیمت بالای مواد اولیه و تجهیزات تولید داخلی در مقایسه با کشورهای رقیب ضعف در تولید مواد اولیه با کیفیت و متنوع
سرمایه‌گذار	کاهش تمایل به سرمایه‌گذاری در صنعت پوشاک (A11, A12, A22)	R11/R12 R17 B1/B2	فرصت‌های سرمایه‌گذاری سودآورتر در دیگر حوزه‌های اقتصادی فشار رقابتی بالای صنعت
تقاضای بازار	کاهش میزان تمایل مصرف‌کنندگان داخلی به تولیدات داخلی (A23)	R3/R4/R5 R9/ R10	کاهش اعتماد مشتریان به مصرف کالاهای تولید داخل نبود تنوع کافی و ضعف در کیفیت در تولیدات داخلی کاهش تبلیغات
آموزش	کاهش سرانه مصرف پوشاک در کشور (A24)	R2	افزایش هزینه‌های دیگر اجزاء سبد خانوار کاهش تبلیغات
آموزش	ناهمسانی میان مهارت‌های مورد نیاز صنعت و نیروی انسانی موجود (A25)	B5/B6	تاخیر در به‌روزرسانی ساختار آموزش‌های عمومی و تخصصی کشور

ماخذ: نتایج تحقیق

۶. ارائه مدل پیشنهادی

براساس نتایج اولیه جامعه آماری و مطالعات ادبیات موضوعی می‌توان، ساختار سیستم مورد مطالعه را به صورت هفت زیرسیستم دولت، جامعه، آموزش، فعالین صنعت، تجارت جهانی، زنجیره پشتیبان، سرمایه‌گذار و سیستم آموزشی و روابط میان آنها معرفی کرد.

نمودار ۴. زیرسیستم‌های تولید صنعتی پوشاک کشور

تصمیمات و سیاست‌های دولت مستقیم و غیرمستقیم بر کسب و کارها و صنایع اثر می‌گذارد (پورتر، ۱۹۸۵). به عنوان نمونه سیاست‌های ارزی تأثیر مستقیم بر قیمت نسبی کالای داخلی و خارجی دارد (نورالزمان، ۲۰۱۵، آموه، ۲۰۱۵، لال، ۱۹۹۵). فعالین صنعت، که ساختار و رقابت را در صنعت شکل می‌دهند، بازیگران اصلی صحنه تولید و عرضه می‌باشند (آگراوال و گورت^۱، ۱۹۹۶). هرچه میزان رقابت مؤثر، سالم و سازنده میان فعالین صنعت افزایش یابد و همزمان با بهبود

1. Agarwal and Gort

تکنولوژی و عوامل دیگر حمایت گردد، صنعت بالنده تر خواهد بود (پورتر، ۱۹۸۳). مبادله و تعامل با جهان خارج، اثر فراوانی بر ساختار صنعت ایفا می‌کند. این تعامل در سه جزء جریان سرمایه و تکنولوژی، بازار و جریان محصول و جریان قواعد و رویه‌ها قابل تفکیک و تقسیم‌بندی است (راگمن و دی‌کروز^۱، ۱۹۹۳).

جریان ورود محصول از خارج از کشور در صنعت پوشاک ایران بسیار قابل توجه و تأمل است و بازار کشور را بسیار تحت تأثیر خود قرار داده است. زنجیره پشتیبان و مکمل صنعت نقش بسیار قابل توجهی در رقابت‌پذیری صنعتی داراست. امکان تأمین مواد اولیه متنوع، باکیفیت و با هزینه پایین می‌تواند قابلیت رقابت‌پذیری صنعت را بسیار افزایش دهد (پورتر، ۱۹۹۸).

سرمایه، نهاده‌ای بسیار با اهمیت در تولید صنعتی است. جریان سرمایه می‌تواند محرکی قوی برای افزایش توان و قابلیت تولیدی باشد. در صورتی که بازدهی ناشی از سرمایه‌گذاری در صنعت از مطلوبیت لازم برخوردار باشد، سرمایه‌گذاران متمایل به صنعت شده و محرکی برای نوآوری و رونق صنعت می‌گردند (کالدارت و اولیویرا، ۲۰۱۰)^۲. در نهایت یک سیستم آموزشی توانمند باید قادر باشد نیازهای صنعت را پیش‌بینی و متناسب با آن سرمایه‌انسانی موردنیاز را تربیت کند (رابینسون و لویز، ۲۰۱۶).

۷. یافته‌های پژوهش

یافته‌های حاصل از اجرای پژوهش که در قالب مدل‌های تشریحی و حلقه‌های علی و معلولی در ادامه تشریح می‌شوند و حاصل اجرای فرآیند مطالعه است، نشان از آن دارد که رفتار تولید صنعت پوشاک کشور در طی سال‌های اخیر منتج از چند مکانیزم اصلی است که بر هم کنش آنها سبب شده سهم تولیدات این صنعت از بازار داخلی کشور چندان ارتقاء نیافته (و حتی کاهش یابد) و صادرات محصولات آن قابل توجه نباشد. آنچه بر صنعت پوشاک کشور گذشته، نشان از کاهش قابل توجه رقابت‌پذیری محصولات ایرانی و از دست دادن سهم بازار داخلی است. افزایش توان

1. Rugman and D'Cruz
2. Caldart and Oliveira

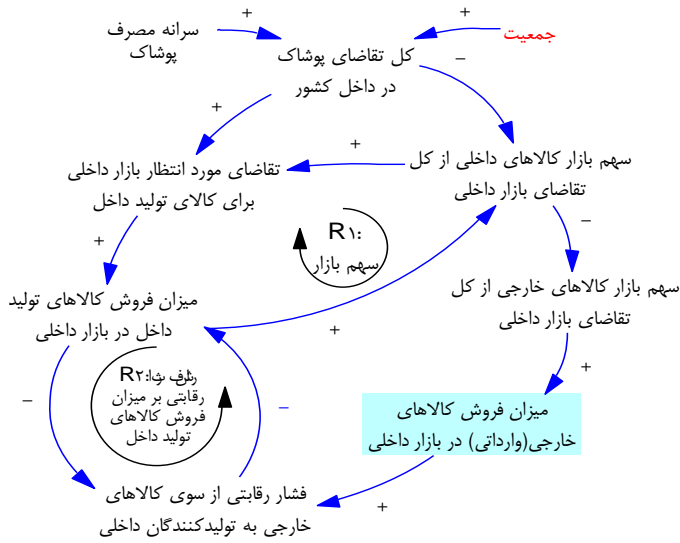
رقابتی رقبای خارجی که در این صنعت با استفاده از مدل‌های جدید کسب و کار به خوبی رشد و توسعه یافته‌اند همزمان با کاهش توان تولید رقابت‌پذیر داخل، فشار مضاعفی بر ساختار صنعت پوشاک کشور وارد آورده و بیش از پیش سبب شده تا این صنعت نتواند از موتور محرکه رشد تقاضا که در نتیجه افزایش جمعیت حاصل شده، استفاده کند و تولید داخل کشور با افول روبه‌رو شود. در ادامه فرضیات دینامیکی تحقیق که حاصل پالایش نتایج حاصل از چندین گام پژوهش است به دو گونه مدل‌های تشریحی و حلقه‌های علی و معلولی تشریح می‌گردند.

۱-۲. افزایش میزان رقابت در بازار داخلی

رشد جمعیت و افزایش سرانه مصرف پوشاک دو محرک اصلی است که تقاضای داخلی برای محصولات این صنعت را افزایش می‌دهند. جمعیت کشور طی سال‌های اخیر از روند رو به رشدی برخوردار بوده و سرانه مصرف پوشاک (به قیمت ثابت) نیز علیرغم نوسانات، با روند کاهنده افزایش یافته است. تقاضای مؤثر پوشاک کشور از دو گروه عمده تولیدات داخلی و واردات (رسمی و غیر رسمی) تأمین می‌گردد. افزایش رقابت‌پذیری محصولات خارجی (که منجر به افزایش مطلوبیت این کالاها شده است) سبب شده تا فروش محصولات تولید داخل در کشور با چالش مواجه شود. کاهش فروش کالاهای تولید داخل سهم بازار را کاهش داده و تقاضای مورد انتظار بازار داخلی برای کالای تولید داخل را کاهش می‌دهد^۱ (حلقه R1). با کاهش فروش کالاهای تولید داخل، سهم بازار کالای خارجی از بازار داخلی افزایش یافته و این مسأله سبب افزایش فشار رقابتی می‌شود (حلقه R2)^۲.

۱. متغیرهایی که در کادر قرار گرفته‌اند در دیگر حلقه‌های علی و معلولی تشریح می‌گردند.

۲. تشریح نمونه‌ای از حلقه‌ها ارائه می‌گردد و مابقی حلقه‌ها به منظور رعایت تلخیص در جداول مرتبط ذکر می‌گردد.

شکل ۲. حلقه علی و معلولی مرتبط با افزایش میزان رقابت در بازار داخلی

۲-۷. تقاضا و افزایش انگیزه مصرف کالای تولید داخلی

نام حلقه	مکانیزم تأثیرگذاری
تمایل به مصرف پوشاک-R3	تمایل به مصرف پوشاک از عوامل اصلی تعیین کننده تقاضای پوشاک است که تحت تأثیر دو مولفه اصلی ذهنیت مثبت مصرف کننده نسبت به کالاهای تولید داخلی و تبلیغ پوشاک تولید داخل قرار دارد. با افزایش تقاضای پوشاک، میزان فروش افزایش یافته و منابع در دسترس برای تبلیغات افزایش می یابد که این امر سبب افزایش تمایل به مصرف پوشاک می گردد.
تبلیغات عمومی-R4	تبلیغات در صنعت پوشاک در کوتاه مدت ذهنیت مصرف کننده و تمایل به مصرف پوشاک را افزایش می دهد و با تاخیر زمانی سبب افزایش جایگاه برندهای داخلی در صنعت می گردد. مجموعه این عوامل انگیزه مصرف کالای تولید داخل در بازار داخلی را افزایش داده و نهایتاً منجر به افزایش تقاضای داخلی پوشاک داخل کشور می شود.
ذهنیت مصرف کننده-R5	تبلیغ پوشاک تولید داخل، نسبت مطلوبیت کالای تولید داخل به کالای خارجی در بازار داخل کشور، تجربه مصرف پوشاک تولید داخل به همراه جایگاه برندهای داخلی، ذهنیت مصرف کنندگان به تولیدات داخلی را ایجاد می کنند. ذهنیت مصرف کنندگان به پوشاک داخلی هم سبب تقویت جایگاه برندهای داخلی شده و هم تقاضا مورد انتظار برای کالاهای تولید داخل را افزایش می دهد.

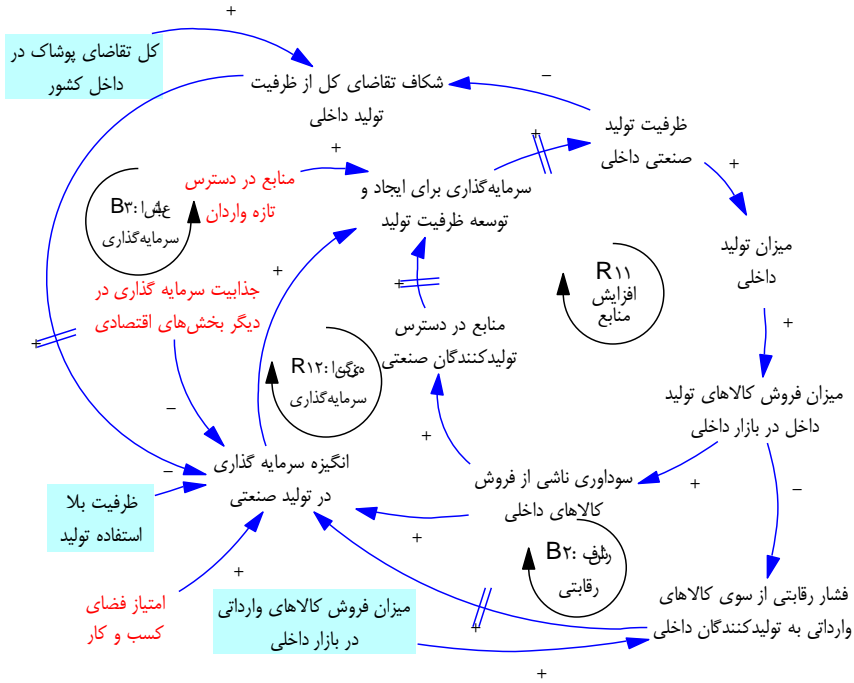
۳-۷. بهره‌گیری از منابع در دسترس تولیدکنندگان صنعتی

نام حلقه	مکانیزم تأثیرگذاری
تحقیق و توسعه R8-	با افزایش فروش کالاهای تولید داخلی، منابع در دسترس برای تحقیق و توسعه صنعت افزایش می‌یابد، با افزایش بودجه تحقیق و توسعه تنوع کالای تولید داخل افزایش یافته و در نتیجه مطلوبیت کالای تولید داخل در بازار داخلی افزایش می‌یابد. این افزایش موجب افزایش ذهنیت مثبت مصرف‌کننده نسبت به کالای داخلی شده و انگیزه مصرف کالای تولید داخل در بازار داخلی را افزایش می‌دهد. در نتیجه تقاضای مورد انتظار بازار داخلی برای کالای تولید داخل افزایش یافته و میزان فروش آن افزایش می‌یابد که این امر موجب افزایش سودآوری ناشی از فروش کالاهای داخلی شده و منابع در دسترس تولیدکنندگان صنعتی را افزایش می‌دهد.
کیفیت R9-	با افزایش فروش کالاهای تولید داخلی، منابع در دسترس برای ارتقاء کیفیت تولیدات صنعت افزایش می‌یابد، با افزایش کیفیت محصولات، مطلوبیت کالای تولید داخل در بازار داخلی افزایش و به تبع آن تقاضای مورد انتظار بازار داخلی برای کالای تولید داخل افزایش می‌یابد. باید که این امر موجب افزایش سودآوری ناشی از فروش کالاهای داخلی شده و کیفیت ارتقاء می‌یابد.
توسعه زنجیره ارزش R10-	با افزایش منابع در دسترس تولیدکنندگان صنعتی، بودجه توسعه زنجیره عرضه افزایش می‌یابد که این امر موجب افزایش در دسترس بودن کالای ایرانی شده و مطلوبیت کالای تولید داخل در بازار داخلی را افزایش می‌دهد. با افزایش مطلوبیت تقاضای مورد انتظار داخلی برای کالای تولید داخل افزایش می‌یابد و میزان فروش کالاهای تولید داخل در بازار داخلی افزایش می‌یابد و در نتیجه سودآوری ناشی از فروش کالاهای داخلی افزایش یافته و منابع در دسترس افزایش می‌یابد.
خروج منابع از صنعت B1-	مطلوبیت کالای تولید داخل تحت تأثیر مؤلفه‌هایی از قبیل کیفیت، قیمت، تنوع و سهولت دسترسی است. در صورت کاهش منابع در دسترس و یا خروج منابع از صنعت موجب کاهش بودجه تحقیق و توسعه، ارتقاء کیفیت و... شده که موجب کاهش کیفیت تولید داخل و مطلوبیت کالای تولید داخل می‌شود. این امر باعث کاهش فروش کالاهای تولید داخل در بازار داخلی می‌شود.

۷-۴. انگیزه سرمایه‌گذاری در تولید صنعتی و ظرفیت تولید داخلی

نام حلقه	مکانیزم تأثیرگذاری
افزایش منابع - R11	سرمایه‌گذاری برای ایجاد و توسعه ظرفیت تولید از دو منبع اصلی منابع در دسترس فعالین صنعتی و منابع در دسترس تازه واردان با شرط ایجاد انگیزه کافی تأمین می‌شود. با افزایش منابع در دسترس تولیدکنندگان صنعتی، سرمایه‌گذاری برای ایجاد توسعه ظرفیت تولید افزایش می‌یابد، با افزایش سرمایه‌گذاری ظرفیت تولید صنعتی داخلی افزایش و به تبع آن موجب افزایش فروش کالاهای تولید داخل در بازار داخلی می‌شود. این امر موجب افزایش سودآوری ناشی از فروش کالاهای داخلی شده و منابع در دسترس را افزایش می‌دهد.
انگیزه سرمایه‌گذاری - R12	با افزایش انگیزه سرمایه‌گذاری در تولید صنعتی، سرمایه‌گذاری برای ایجاد و توسعه ظرفیت تولید افزایش می‌یابد و موجب افزایش ظرفیت تولید صنعتی داخلی می‌شود. این امر موجب افزایش فروش کالاهای داخلی شده و سودآوری صنعت را افزایش داده و انگیزه برای سرمایه‌گذاری در تولید صنعتی را افزایش می‌دهد.
فشار رقابتی - B2	با افزایش سرمایه‌گذاری در تولید، میزان فروش کالاهای تولید داخل در بازار داخلی افزایش یافته و سودآوری ناشی از فروش کالاهای داخلی می‌یابد که این امر موجب کاهش فشار رقابتی از سوی کالاهای وارداتی به تولیدکنندگان داخل و کاهش فروش کالاهای وارداتی در بازار داخل است.
اشباع سرمایه‌گذاری - B3	از جمله عوامل مهم تأگذار بر انگیزه سرمایه‌گذاری، فضای کسب و کار و فرصت‌های سرمایه‌گذاری در دیگر بخش‌های اقتصادی است همچنین در صورت افزایش شکاف میان ظرفیت تولید صنعتی داخلی و مجموع تقاضای مورد انتظار برای پوشاک انگیزه سرمایه‌گذاری در این بخش نیز کاهش می‌یابد.

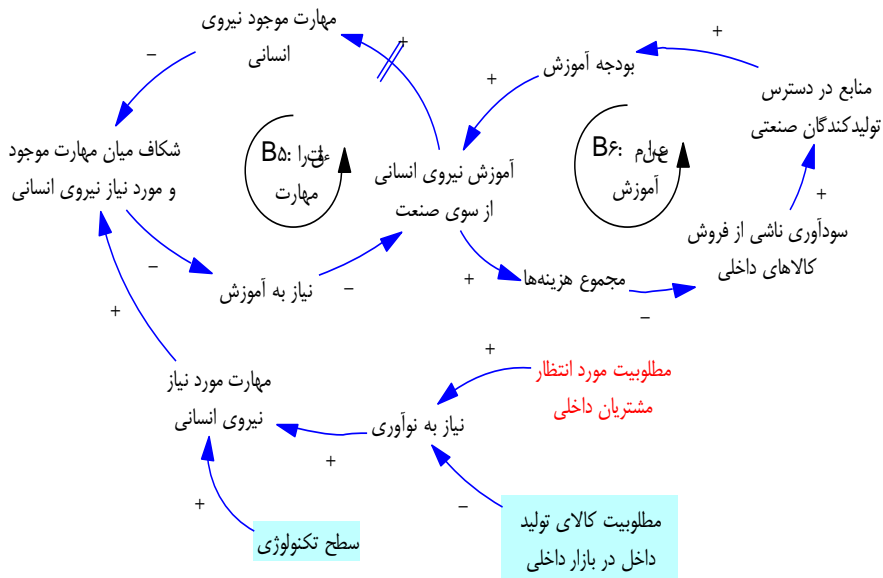
مأخذ: نتایج تحقیق

شکل ۵. حلقه علی معلولی مرتبط با انگیزه سرمایه‌گذاری در تولید صنعتی و ظرفیت تولید داخلی

۵-۲. ارتقاء تکنولوژی

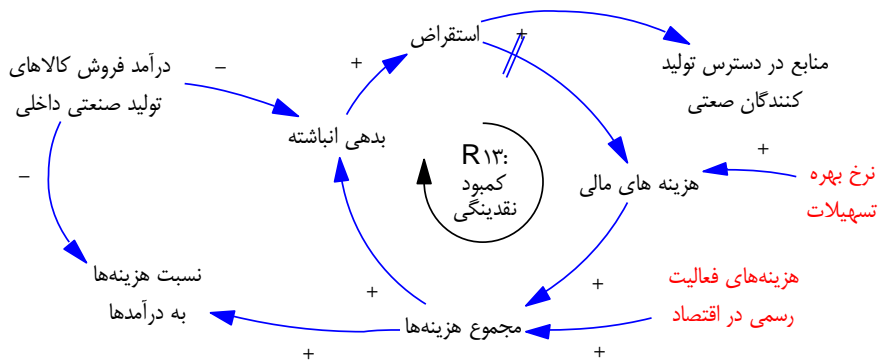
نام حلقه	مکانیزم تأثیرگذاری
ارتقاء تکنولوژی - B4	با کاهش سطح تکنولوژی موجود واحدهای تولید صنعتی، شکاف تکنولوژیک افزایش می‌یابد که این امر نیاز به اکتساب سطح جدید از تکنولوژی را افزایش می‌دهد. این نیاز موجب افزایش تخصیص منابع در دسترس برای اکتساب تکنولوژی شده و خرید سطح جدید تکنولوژی را افزایش می‌دهد.

شکل ۷. حلقه علی و معلولی مرتبط با آموزش مهارتی

۷-۷. کمبود نقدینگی

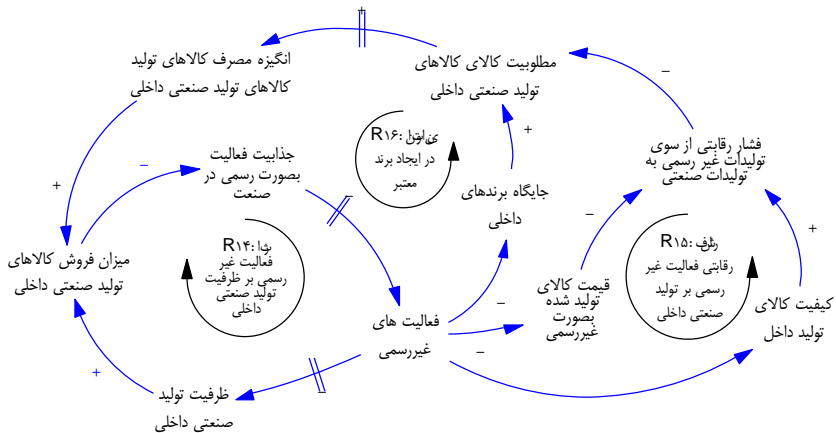
نام حلقه	مکانیزم تأثیرگذاری
کمبود نقدینگی - R13	استقراض یکی از راه‌های جبران کمبود نقدینگی است. استقراض ممکن است در کوتاه مدت منابع در دسترس تولیدکنندگان را افزایش دهد اما هزینه‌های مالی را افزایش می‌دهد. با افزایش هزینه‌های مالی مجموع هزینه‌ها افزایش می‌یابد و در نتیجه بدهی انباشته افزایش می‌یابد.

شکل ۸. حلقه علی و معلولی مرتبط با هزینه‌های مالی

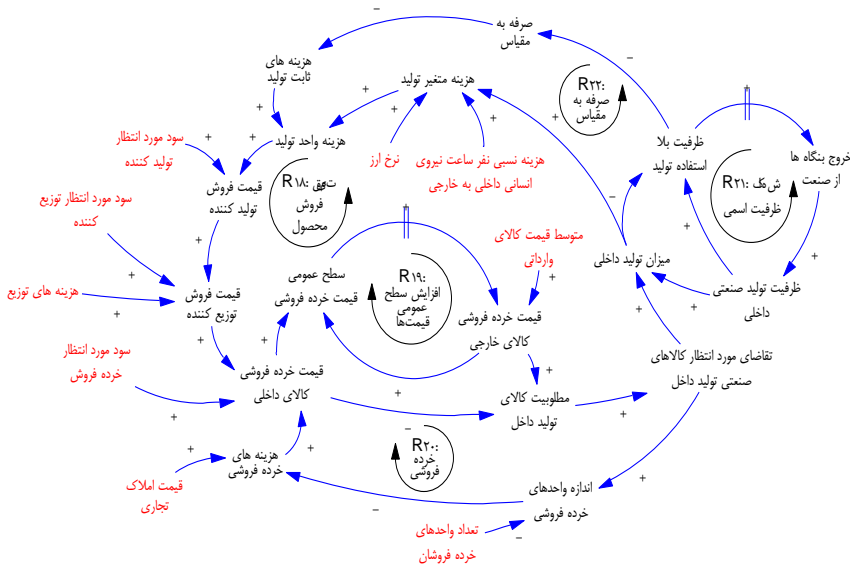
۸-۲. فعالیتهای غیر رسمی

نام حلقه	مکانیزم تأثیرگذاری
R14- فعالیتهای غیر رسمی	هزینههای مالی و هزینههای رسمی در اقتصاد موجب افزایش جذابیت فعالیت به صورت غیررسمی در صنعت و افزایش فعالیت به صورت غیر رسمی و سبب کاهش ظرفیت تولید صنعتی و کاهش میزان فروش کالاهای تولید صنعتی داخلی می گردد و در نتیجه جذابیت فعالیت به صورت رسمی افزایش می یابد.
R15	در صورت کاهش جذابیت فعالیت به صورت رسمی در صنعت، تمایل به فعالیت به صورت غیر رسمی افزایش یافته و حجم تولیدات که از این شیوه انجام می پذیرد فشار ناشی از فعالیت غیر مولد بر تولید صنعتی - افزایش می یابد. به علت عدم رعایت استانداردهای لازم، کیفیت و قیمت کالای تولید شده به صورت غیررسمی کاهش می یابد و به تبع آن موجب کاهش مطلوبیت تولیدات داخلی و انگیزه مصرف کالاهای تولید داخلی می شود. این امر موجب کاهش فروش کالاهای تولید صنعتی داخلی شده و جذابیت فعالیت به صورت رسمی در صنعت را کاهش می دهد.
R16-	با افزایش فعالیت غیر رسمی جایگاه برندهای داخلی تضعیف شده و مطلوبیت کالای تولید صنعتی داخلی را کاهش می دهد، این امر انگیزه مصرف کالاهای تولید صنعتی داخلی را کاهش داده و میزان فروش کالاهای تولید صنعتی داخلی را کاهش می دهد. کاهش فروش باعث کاهش ظرفیت تولد صنعتی داخلی شده و فعالیتهای غیر رسمی را افزایش می دهد.

شکل ۹. حلقه علی و معلولی مرتبط با توسعه فعالیتهای غیر رسمی

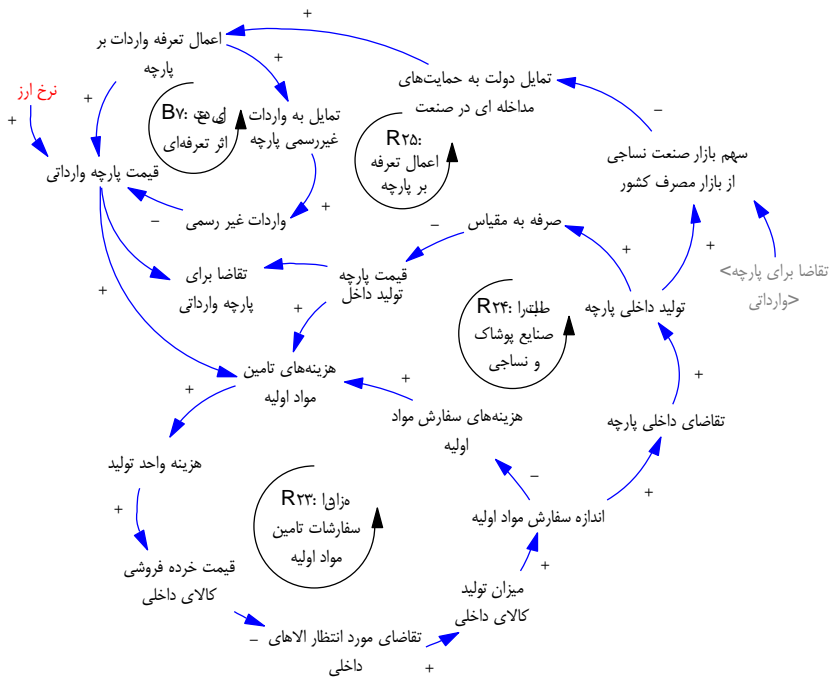
نام حلقه	مکانیزم تأثیرگذاری
افزایش سطح عمومی قیمت ها-R19	با افزایش قیمت فروش تولیدکننده، قیمت فروش توزیع کننده نیز افزایش می‌یابد و در نتیجه قیمت خرده فروشی کالای داخل افزایش می‌یابد. افزایش در قیمت خرده فروشی کالای داخلی موجب افزایش در سطح عمومی قیمت خرده فروشی شده و با تأخیر قیمت خرده فروشی کالای خارجی را افزایش می‌دهد.
خرده فروشی-R20	در صورت افزایش قیمت خرده فروشی، مطلوبیت کالای تولید داخل کاهش می‌یابد این امر موجب کاهش تقاضای مورد انتظار پوشاک شده و میانگین اندازه واحدهای خرده فروشی را افزایش نمی‌دهد. بنابراین همچنان هزینه‌های خرده فروشی بالا خواهد بود.
ظرفیت اسمی-R21	فشار رقابتی ایجاد شده از سوی محصولات وارد شده به صورت رسمی و غیررسمی به تولیدات داخل، موجب کاهش تقاضای کالای تولید داخل شده و این امر میزان تولید داخلی را کاهش می‌دهد. کاهش میزان تولید واقعی نسبت به ظرفیت اسمی سبب افزایش ظرفیت بلا استفاده و نهایتاً خروج برخی از بنگاه‌ها از چرخه تولید می‌گردد. این امر سبب می‌شود ظرفیت تولید داخلی صنعت کاهش یابد.
صرفه به مقیاس-R22	افزایش ظرفیت بلا استفاده سبب عدم بهره‌گیری از صرفه به مقیاس شده و هزینه‌های واحد تولید افزایش می‌یابد. در نتیجه افزایش بهای تمام شده، قیمت محصولات داخلی افزایش یافته و انگیزه مصرف‌کننده برای مصرف کالای داخلی کاهش می‌یابد.

شکل ۱۱. حلقه علی و معلولی مرتبط با قیمت و زنجیره توزیع

۷-۱۰. زنجیره تأمین

نام حلقه	مکانیزم تأثیرگذاری
اندازه سفارشات تأمین مواد اولیه - R23	کاهش فروش، میزان تولید کالای داخل را کاهش می‌دهد که این امر اندازه سفارش مواد اولیه را کاهش داده و در نتیجه هزینه‌های سفارش مواد اولیه افزایش می‌یابد. این امر موجب افزایش هزینه‌های تأمین مواد اولیه شده و در نتیجه هزینه‌های واحد تولید را افزایش می‌دهد.
زنجیره تأمین (ارتباط صنایع پوشاک و نساجی)- R24	کاهش تولید پوشاک داخلی، کاهش تقاضای مواد اولیه آنرا در داخل کشور در پی خواهد داشت. با توجه به آنکه عمده بازار صنعت نساجی، متمرکز بر بازار داخلی است، کاهش این تقاضا سبب کاهش تقاضای صنعت نساجی شده و صرفه به مقیاس این صنعت کاهش یافته و قیمت پارچه افزایش می‌یابد. این افزایش قیمت، هزینه‌های تأمین مواد اولیه را افزایش می‌دهد.
نظام تعرفه -R25	کاهش تولید داخلی پارچه در کشور سبب کاهش سهم بازار صنعت نساجی از بازار مصرف کشور این محصول شده و دولت به منظور حفظ سهم بازار و به حفظ توان تولید، تعرفه بر محصولات وارداتی اعمال کرده است. این امر سبب افزایش قیمت پارچه‌های وارداتی شده و هزینه‌های تأمین مواد اولیه افزایش یافته است.
تعدیل اثرات تعرفه‌ای -B7	افزایش سهم بازار کالاهای خارجی و فروش این کالاها در بازار داخلی، فروش کالاهای داخلی در کشور را با چالش مواجه ساخته است. با درک این چالش و به منظور حفظ توان تولید داخل کشور و بازار کشور برای تولید کنندگان داخلی، اعمال تعرفه به عنوان یک ابزار حمایتی بر محصولات خارجی انجام پذیرفته است. اعمال تعرفه قیمت تمام شده کالای خارجی در بازار داخل کشور را افزایش می‌دهد.

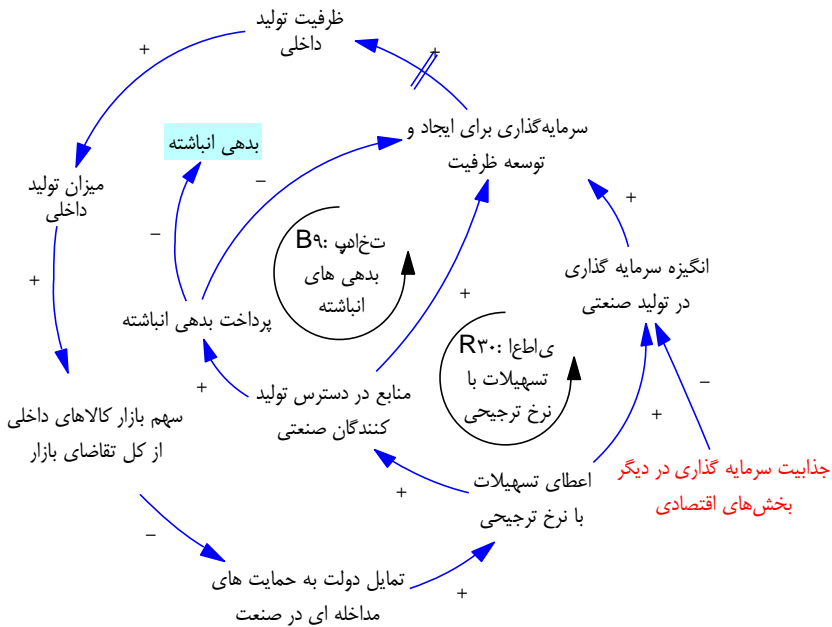
شکل ۱۲. حلقه علی و معلولی مرتبط با زنجیره تأمین

۲-۱۱. دولت، سیاست‌های تعرفه‌ای و نظام خرده فروشی

نام حلقه	مکانیزم تأثیر گذاری
R27	واردات غیر رسمی - با توجه به ساختار تجاری کشور، عمده واردات محصولات صنعت پوشاک توسط واسطه‌ها و تجار انجام می‌پذیرد، اعمال تعرفه واردات تمایل به واردات غیر رسمی را افزایش می‌دهد. بنابراین واردات غیر رسمی محصولات پوشاک (شامل قاچاق) افزایش می‌یابد. افزایش واردات غیر رسمی عملاً سبب کاهش اثر میزان تعرفه بر قیمت تمام شده محصولاتی که بدین شکل به بازار داخلی راه پیدا می‌کنند شده و مزیت رقابتی نسبی محصولات تولید شده داخلی به این محصولات را کاهش می‌دهد.
R28- وارداتی	عرضه کالاهای و هم از سوی نهادهای ناظر چندان با سخت‌گیری مواجه نیست (ریسک قابل توجهی برای توزیع این محصولات ایجاد نمی‌کند)، خرده فروشی این محصولات افزایش می‌یابد و این امر موجب افزایش عرضه در نظام خرده فروشی و سهولت در دسترسی کالاهای وارداتی می‌شود.

۲-۱۲. تأمین مالی

نام حلقه	مکانیزم تأثیرگذاری
R30	کاهش توان تولید صنعتی، نظام تأمین مالی را برآن داشته به منظور حمایت از تولیدات داخلی، اعطای تسهیلات با نرخهای ترجیحی را به منظور افزایش انگیزه سرمایه‌گذاری در تولید صنعتی و افزایش منابع در دسترس فعالین صنعت در جهت توسعه ظرفیت‌های تولیدی به‌کارگیرد. از طریق افزایش منابع در دسترس انتظار می‌رود، سرمایه‌گذاری افزایش یافته و ظرفیت تولید داخلی افزایش یابد. این امر موجب افزایش میزان تولید داخلی شده و سهم بازار کالاهای داخلی از کل تقاضا را افزایش می‌دهد.
B8-	با افزایش دسترسی کالاهای وارداتی مطلوبیت کالاهای وارداتی افزایش می‌یابد و این امر موجب کاهش انگیزه مصرف کالای تولید داخل شده و فروش کالاهای وارداتی در بازار داخل افزایش می‌یابد. در نتیجه سهم بازار کالاهای تولید داخل کاهش می‌یابد. این امر موجب افزایش تمایل دولت به حمایت‌های مداخله‌ای شده و باعث افزایش اعمال تعرفه وارداتی می‌شود.

شکل ۱۴. حلقه علی و معلولی مرتبط با نظام تأمین مالی بانک محور

۸. تطابق سیاست‌های راهبردی وزارت صمت با مدل پیشنهادی

همان‌گونه که پیش‌تر نیز اشاره شد، باهدف رونق و توسعه صنعت نساجی و پوشاک در کشور، وزارت صنعت، معدن و تجارت، به عنوان متولی اصلی تولید صنعتی در کشور در برنامه راهبردی برای توسعه صنعت نساجی و پوشاک در کشور پرداخته است. در ادامه با توجه به فهم به دست آمده از این سیستم، این سوال مورد بررسی قرار می‌گیرد که آیا برنامه‌های ارائه شده از سوی وزارت صنعت و معدن و تجارت به صورتی جامع و کامل ساختار مفهومی مورد تأیید خبرگان را پوشش داده و در نهایت می‌توان به تحقق اهداف مندرج در این برنامه امیدوار بود. برای پاسخ به این سوال تطابق برنامه‌های راهبردی با ساختار مدل ارائه شده مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. نتایج حاصله در جدول زیر ارائه می‌گردد:

جدول ۱. بررسی تطبیقی برنامه راهبردی نساجی و پوشاک وزارت صنعت، معدن و تجارت با مدل مفهومی ارائه شده برای ساختار صنعت پوشاک کشور

ردیف	برنامه‌های راهبردی	حلقه علی و معلولی چالش‌های عمده که با اجرای برنامه مرتفع می‌گردد	مناظر از اجرای برنامه راهبردی
۱	بهبود فضای کسب و کار و رقابتپذیر نمودن صنعت نساجی و پوشاک کشور	R12	نامساعد بودن محیط کسب و کار (A15, A17)
		R15	
		R13	
		R25 / R27	حمایت‌های با اثربخش پایین دولت (A14, A15, A16, A17)
		R29/R30	
۲	توسعه ابزارهای تأمین مالی	B8	
		B9/R30	
۳	تنوع بخشی و توسعه صادرات منسوجات و پوشاک با ارزش افزوده بیشتر مبتنی بر مزیت‌های رقابتی	خارج از مرز مدل در نظر گرفته شده است.	
۴	تقویت و تکمیل خوشه‌های صنعتی منسجم و توانمند	R13/R18/R20	بهای تمام شده بالای کالای تولیدی
		/R22/R23	
		R14/ R15	گسترش تولیدات غیررسمی (A5)
		R16	
۵	بازسازی و نوسازی خطوط تولید و ارتقای سطح فناوری تولید	R5	ضعف در تولید محصولات رقابت‌پذیر (A4, A6, A13)
		R18	

ردیف	برنامه‌های راهبردی	حلقه علی و معلولی چالش‌های عمده که با اجرای متاثر از اجرای برنامه راهبردی
۶	ارتقای طراحی و مد ملی و بهبود کیفیت محصولات	B4
۷	مدیریت زنجیره تأمین	R18/R19 R20
		R24
۸	ایجاد نشان تجاری در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی	R8 R15
۹	توسعه سرمایه‌گذاری خارجی و مشارکت در زنجیره عرضه جهانی	R11/R12 R17 B1/B2
۱۰	ارتقاء و توسعه زیرساخت‌های نرم	B5/B6
۱۱	ساماندهی واردات و مبارزه با پدیده قاچاق	R29
		R28

ماخذ: نتایج تحقیق

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود در برنامه راهبردی وزارت صنعت به برخی از حلقه‌های اثرگذار بر ساختار صنعت توجه‌ای نشده است. از جمله می‌توان به حلقه‌های مهم و اثرگذار R3/R4/R6/R7 اشاره کرد. عدم توجه به این حلقه‌ها نشان از آن دارد که در این برنامه تمرکز بر تقویت سمت عرضه قرار داده شده است و به تحریک تقاضا چندان توجه‌ای نشده است. این امر در کنار عدم توجه به حلقه R21 که وجود ظرفیت‌های خالی تولیدی را نشان می‌دهد بیانگر آن است که در برنامه راهبردی، برای کوتاه مدت صنعت که خود فاکتوری مهم در ارتقاء و رشد

بلند مدت صنعت است توجه‌ای نشده است. چرا که بهره‌گیری از ظرفیت‌های خالی است که در بلند مدت امکان سرمایه‌گذاری را برای فعالین صنعت فراهم می‌سازد و انگیزه ورود تازه واردان به صنعت را فراهم می‌آورد. علاوه بر این موارد بسیار مهم در ارائه برنامه راهبردی به حلقه R26 نیز توجه‌ای نشده است. چرا که اعمال تعرفه در طول زمان سبب شده است تا فعالین صنعت به این گونه از حمایت‌های مداخله‌گرانه دولت عادت کرده و خود عاملی برای مقاومت در مقابل کاهش این حمایت‌ها شوند. این امر سبب می‌شود در بلند مدت رقابت‌پذیری تولیدات صنعتی در مقابل رقبای خارجی کاهش یافته و علی‌رغم تمامی تمهیدات اندیشیده شده، تحقق اهداف برنامه‌ریزی شده امکان‌پذیر نباشد.

۹. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در نتیجه انجام فرآیند تحقیق، علیرغم کمبود آمار و اطلاعات، و نبود مطالعات مشابه با موضوع تحقیق حاضر با رویکرد علمی، پیشنهادهای سیاستی مشخص برای افزایش اثربخشی برنامه راهبردی صنعت پوشاک کشور از طریق افزایش منابع در دسترس صنعت، با رویکرد هدایت حمایت‌های دولتی از تأمین مالی مستقیم و عمومی به اعمال حمایت‌هایی با اهداف دقیق و مشخص در چارچوب زمانی از پیش تعیین شده، افزایش تقاضا از طریق سوق دهی ذهنیت مردم به سمت و سوی استفاده از پوشاک ایرانی، تعیین نرخ مناسب تعرفه و مبارزه با قاچاق، تقویت و تعمیق مدیریت زنجیره تأمین و ساختار دهی مجدد به سیستم ارائه آموزش‌های عمومی به همراه تشکیل نهاد راهبر توسعه صنعت پوشاک کشور به عنوان سیاست‌هایی که با ایجاد قابلیت اهرمی، امکان بهبود عملکرد تولید صنعت مذکور را فراهم ساخته و به صورت مستقیم یا غیر مستقیم چندین چالش مبتلابه تولید را مرتفع یا تعدیل می‌نمایند، ارائه گردیده است. جدول زیر شرح سیاست و اثرات اجرای آنها را بر بخشی از اجزاء ساختار سیستم ارائه می‌نماید.

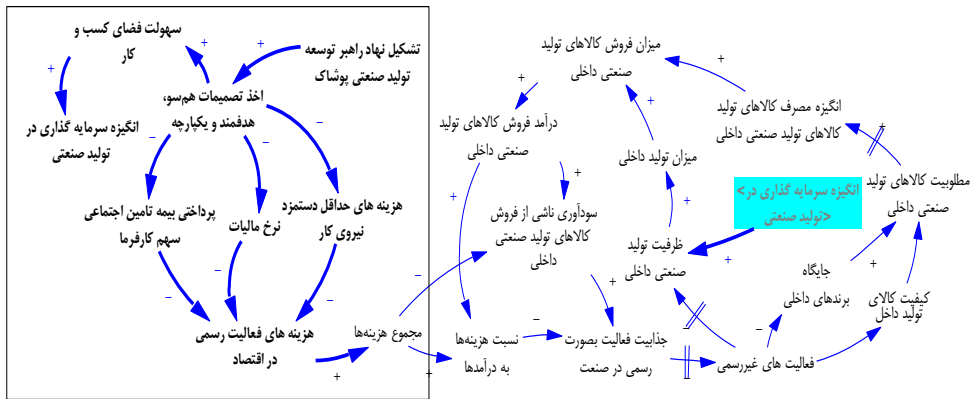
جدول ۲. شرح سیاست و اثرات اجرای آنها را بر بخشی از اجزاء ساختار سیستم

حلقه علی و معلولی متاثر از اجرای سیاست	مختصری از شرح سیاست و اثرات آن بر ساختار مدل	چالش‌های عمده مرتبط با تولید صنعتی پوشاک	سیاست راهبردی پیشنهادی
R14/R15/R16		گسترش تولیدات غیررسمی	افزایش منابع در دسترس صنعت، با رویکرد هدایت
R12	مقید کردن حمایت‌های مالی دولتی (از جمله یارانه نرخ سود تسهیلات، معافیت‌های مالیاتی و...) بر هزینه کرد آنها بر حوزه‌هایی با اثرگذاری بالا و	نامساعد بودن محیط کسب و کار	حمایت‌های دولتی از تأمین مالی مستقیم
R3/R4/R5/R6 /R9/ R10 R11/R12/R18	اهرمی مانند ارتقاء کیفیت تولیدات، افزایش تحقیق و توسعه، توسعه زنجیره عرضه، نوسازی تکنولوژیک و افزایش مشارکت در زنجیره تأمین همزمان با بهبود فضای کسب و کار	حمایت‌های با اثربخش پایین دولت ضعف در تولید محصولات رقابت‌پذیر	و عمومی به اعمال حمایت‌هایی با اهداف دقیق و مشخص در چارچوب زمانی از پیش تعیین شده،
R23/R24	تقویت و تعمیق مدیریت زنجیره تأمین و تسهیل یکپارچگی عمودی و افقی از طریق ترغیب ایجاد مشارکت‌های اجزاء مختلف زنجیره از تولید تا خرده فروشی یا ادغام آنها به منظور کاهش هزینه‌های	کاهش تمایل به تأمین مواد اولیه از تولیدکنندگان داخلی	تقویت و تعمیق مدیریت زنجیره تأمین
R18/R19/R20	غیر ضرور و افزایش همکاری‌های هم افزا ضمن اصلاح نظام توزیع و کاهش سهم نظام توزیع از قیمت فروش محصول، امکان تأمین از تولیدکنندگان داخلی مواد اولیه را با افزایش سفارشات مواد اولیه از بازار داخلی فراهم می‌آورد.	سهم بالای نظام توزیع از قیمت فروش محصول	
R26/R27/R28/ R29 R25/B6	تعیین نرخ تعرفه‌ای که مطابق یک زمانبندی مشخص کاهش یابد، ضمن کاهش تمایل به واردات غیررسمی، تقاضای زنجیره خرده فروش برای اینگونه محصولات را کاهش داده و با واقعی شدن	رونق واردات رسمی و غیر رسمی و ضعف در کنترل قاچاق	بازنگری در استثنائات تجاری و نظام تعرفه‌گذاری

سیاست راهبردی پیشنهادی	چالش‌های عمده مرتبط با تولید صنعتی پوشاک	مختصری از شرح سیاست و اثرات آن بر ساختار مدل	حلقه علی و معلولی متاثر از اجرای سیاست
	سهولت توزیع و فروش پوشاک قاچاق	قیمت نسبی کالای داخلی و خارجی، امکان مقایسه دقیق‌تر محصولات داخلی و خارجی امکان‌پذیر می‌گردد. همچنین سبب کاهش وابستگی اجزاء مختلف زنجیره تولید به سیاست‌های اعمال نرخ‌های بالای تعرفه می‌گردد.	
ساختار دهی مجدد به سیستم ارائه آموزش‌های عمومی و تخصصی	ناهمسانی میان مهارت‌های مورد نیاز صنعت و نیروی انسانی موجود	ایجاد سازوکاری به منظور افزایش مهارت موجود نیروی انسانی پیش از ورود به صنعت از طریق ارتقاء آموزش‌های عمومی متناسب با نیاز صنعت، که منجر به کاهش نیاز به آموزش تخصصی از سوی صنعت شده و نهایتاً از افزایش مجموع هزینه‌های صنعت جلوگیری به عمل می‌آورد.	B5 B6
		ایجاد محرک‌هایی با هدف افزایش تقاضا برای پوشاک ایرانی در کوتاه مدت با افزایش تقاضای مورد انتظار برای این کالاها، سبب افزایش تولید آنها و کاهش ظرفیت بلا استفاده تولید می‌شود.	R21/R22
افزایش تقاضا از طریق سوق دهی ذهنیت مردم و به سمت و سوی استفاده از پوشاک ایرانی	کاهش میزان تمایل مصرف‌کنندگان داخلی به تولیدات داخلی	در میان مدت با ادامه تولید، حلقه‌های مرتبط با افزایش مطلوبیت مصرف این کالاها فعال می‌گردد. چرا که، افزایش درآمد و به تبع آن منابع در دسترس، افزایش تبلیغات، افزایش تنوع محصولات، ارتقاء کیفیت، توسعه زنجیره عرضه، ارتقاء مهارت نیروی انسانی و کاهش قیمت نسبی کالاهای تولید داخل شده و همچنین افزایش بهره‌وری تولید را در پی دارد. این موضوع تقاضای مورد انتظار برای پوشاک داخل را افزایش می‌دهد.	R3/R4/R5/R6 /R9/ R10/R18
	کاهش تمایل به سرمایه‌گذاری در صنعت پوشاک	در بلندمدت افزایش تقاضا پوشاک داخل، منجر به افزایش سرمایه‌گذاری و سطح تکنولوژی، شده و افزایش ظرفیت تولید داخل را در پی خواهد داشت.	R11/R12

ماخذ: نتایج تحقیق

علاوه بر موارد فوق بدلیل این که اجرای بسیاری از برنامه‌های ارائه شده نیاز به مشارکت دستگاه‌های اجرایی مختلف در کشور دارد، تشکیل نهاد راهبر فرادستگاهی توسعه صنعت پوشاک کشور، می‌تواند نقش بسزایی در بهبود وضعیت عملکرد صنعت پوشاک و رفع چالش‌هایی که صنعت با آن مواجه است، داشته باشد. برای نمونه این نهاد قادر است با اعمال پیشنهادهایی، فضای کسب و کار را بهبود بخشد و متعاقب آن تمایل به سرمایه‌گذاری در تولید صنعتی پوشاک کشور را افزایش دهد. همچنین نهاد راهبر می‌تواند از طریق ایجاد هماهنگی در تصمیمات اخذ شده و زمینه‌سازی اجرای آنها (امهال معوقات واحدهای تولید صنعتی به دولت، شناورسازی مقدار حداقل دستمزد برای صنعت پوشاک و...)، کاهش هزینه‌های فعالیت رسمی در تولید پوشاک شده را منجر شده که این امر با اثرگذاری بر نسبت هزینه بر درآمد جذابیت فعالیت به صورت غیررسمی را کاهش می‌دهد (حلقه‌های R13، R14، R15 و R16. شکل شماره ۱۵) بخشی از اثرات تشکیل نهاد راهبر فرادستگاهی بر ساختار مدل ارائه می‌نماید.

شکل ۱۵. بخشی از اثرات تشکیل نهاد راهبر فرا دستگاهی بر ساختار مدل

۱۰. جمع بندی

در این مطالعه تلاش شد تا با شناخت دقیق ساختار صنعت، مکانیزم‌های رشد و مخرب رشد شناسایی گردند و سپس مکانیزم‌های رشد تقویت و همچنین مکانیزم‌های مخرب رشد با کمک سیاست‌های پیشنهادی، تعدیل یا تضعیف گردند. برای نمونه در صنعت پوشاک کشور سه مکانیزم اصلی را بر حسب زمان اثرگذاری می‌توان برای رشد صنعت ضمن توجه همزمان به سوی عرضه

و تقاضا قابل بررسی دانست. اول استفاده از ظرفیت‌های خالی موجود، که به عنوان مثال سیاست‌های تحریک و افزایش تقاضا و کنترل واردات کالاهای خارجی می‌تواند محرک آن باشد. دوم افزایش بهره‌وری که سیاست‌های مرتبط با ارتقاء سطح تکنولوژی، آموزش و یادگیری و مشارکت می‌تواند محرک بوده و سوم افزایش سرمایه‌گذاری که تسهیل تأمین داخلی یا خارجی به همراه بهبود فضای کسب و کار محرک‌های کلیدی آن می‌باشند. مکانیزم اول در کوتاه مدت، مکانیزم دوم در میان مدت و مکانیزم سوم در بلند مدت توسعه صنعت را سبب می‌شوند.

در این پژوهش حوزه صادرات خارج از مرز مدل لحاظ شد، اما به دلیل اهمیت و نقش برجسته توسعه بازار صادراتی در توسعه صنعت پوشاک بسیاری از کشورها پیشنهاد می‌شود که تحقیقات آتی با هدف تدقیق ساختار ارائه شده از تولید صنعتی کشور، حوزه صادرات و توسعه بازار صادراتی را به انجام رسانند. همچنین بسیاری از سیاست‌های پیشنهادی مورد اجماع خبرگان قرار دارد اما این که چرا برخی از آنها اجرایی نشده و اجرای برخی دیگر نیز تاکنون موفقیت‌آمیز نبوده است، می‌تواند پرسشی باشد که پاسخ آن، به حل مسأله پویایی افول تولید صنعتی پوشاک در کشور کمک نماید.

منابع

استرمن، جان (۱۳۹۴). پویایی‌شناسی کسب و کار (جلد اول). (ک. برارپور، ب. بهزاد، ل. رضایی عدل، پ. موسوی اهرنجانی، م. امامی، & ح. فغانی، مترجم) تهران، ایران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).

هیویت، تام؛ جانسون، هیزل؛ ویلد، دیو (۱۳۷۷). صنعتی شدن و توسعه. (قادری، طاهره، مترجم) تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.

Adeney, M. (2016). *Baggage of Empire: Reporting politi and industry in the shadow of imperial decline*. Amazon.

Agarwal R. and M. Gort (1996). "The Evolution of Markets and Entry, Exit and the Survival of Firms". Review of Economics and Statistics, pp. 567-574.

Alder S., Lagakos D. and L. Ohanian (2014). "Competitive Pressure and the Decline of the Rust Belt: A Macroeconomic Analysis". *National Bureau of Economic Research*.

Amoah J.A. (2015). "Explaining Declining Industries in Developing Countries: The Case of Textiles and Apparel in Ghana". *Competition & Change*, 19(1), pp. 19-35.

Baptista R. and M. Karaoz (2011). "Turbulence in Growing and Declining Industries". *Small Business*, pp. 249-270.

- Barney J.** (1991). "Firm Resources and Sustained Competitive Advantage". *Journal of Management*, pp. 99-120.
- Caballero R. and M. Hammou** (1994). "The Cleansing Effect of Recessions". *American Economic Review*, pp. 1350-1367.
- Caldart A. and F. Oliveira** (2010). "Analysing Industry Profitability: A 'complexity as cause' Perspective". *European Management Journal*, pp. 95-107.
- Cameron K., Sutton R. and D. Whetten** (1988). *Readings in Organizational Decline: Frameworks, Research, and Prescriptions*. Cambridge: Ballinger Press.
- Checkland P.** (1999). *Soft Systems Methodology in Action*. Chichester: John Wiley and Sons Ltd.
- Cooper J., Chester J. and R. Cavana** (1994). "A Policy Making Framework for the New Zealand Wine Industry". *The 12th International Conference of the System Dynamics Society*. Stirling, Scotland.
- Forrester J.W.** (1994). "System Dynamics, Systems Thinking and Soft OR". *System Dynamics Review*, 10(2), pp. 1-14.
- Ghalayini A., Noble J. and T. Crowe** (1997). "An Integrated Dynamic Performance Measurement System for Improving Manufacturing Competitiveness". *Int. J. Production Economics*, pp. 207-225.
- Haraguchi N., Cheng C.F. and E. Smeets** (2017). "The Importance of Manufacturing in Economic Development: Has This Changed?". *World Development*, No. 9, pp. 293-315.
- Harfield T. and R. Hamilton** (1997). "Retreat from volume: Survival strategies in a declining industry". *Strategic Change*, pp. 187-194.
- Harrigan K.** (1980). *Strategies for Declining Businesses*. Lexington,: Heath and Co.
- Harrigan K. and M. Porter** (1983). "End-game Strategies for Declining Industries". *Harvard Business Review*, pp. 111-120.
- Heine K. and H. Rindfleisch** (2013). "Organizational Decline A Synthesis of Insights from Organizational Ecology, Path Dependence and the Resource-based View". *Journal of Organizational Change Management*, pp. 8-28.
- Ibragimov A., Mohamed Arshad F., Tasrif M., Bach N. and S. Mohammadi** (2015). "A Systems Approach to Study the Malaysian Pepper Industry". *American Journal of Applied Sciences*, pp. 487-494.
- Karami M., Olfat O. and A. Dubinsky** (2017). "Key Cultural Values Underlying Consumers' Buying Behaviour: a Study in an Iranian Context". *Journal of Islamic Marketing*, pp. 289-308.
- Kim B. and K. Park** (2006). "Dynamics of Industry Consolidation and Sustainable Competitive Strategy: Is Birthright Irrevocable?". *Long Range Planning*, pp. 543-566.
- Lall S.** (1995). *Government and Industrialization*. UNIDO.
- Lester D.** (2006). "The Complete Life Cycle of a Family Business". *Journal of applied management and entrepreneurship*, 11(3), pp. 86-95.
- Lopez G. and R. Robertson** (2016). "Apparel in South Asia, Policies to Boost Competitiveness and Create the Next Export Powerhouse". The WorldBank Group.
- Maiwada S. and E. Renne** (2013). *The Kaduna Textile Industry and the Decline of Textile Manufacturing in Northern Nigeria, 1955-2010*. Textile History, 171-196.
- Mashayekhi A. and S. Ghili** (2010). "System Dynamics Problem Definition as an Evolutionary Process Using Ambiguity Concept". *System Dynamics Review*.
- Moldvay C. and D. Kelly** (2012). *Dying Industries*. Los Angeles,: IBISWorld.

- Nguyen N., Beeton R. and A. Halog** (2015). "A Systems Thinking Approach for Enhancing Adaptive Capacity in Small- and Medium-sized Enterprises". *Environment Systems and Decisions*, No. 35, pp. 490-503.
- Nicholson C. and H. Kaiser** (2008). "Dynamic Market Impacts of Generic Dairy Advertising". *Journal of Business Research*, pp. 1125-1135.
- Nuruzzaman M.** (2015). Improving Competitiveness in Manufacturing-Wholesaling-Retailing Supply Chains. Sustaining Competitive Advantage Via Business Intelligence, Knowledge Management, and System Dynamics emeraldinsight.
- O'Kane C. and J. Cunningham** (2014). "Turnaround Leadership Core Tensions During the Company Turnaround Process". *European Management Journal*, pp. 963-980.
- Penrose E.** (1959). *The Theory of Growth of the Firm*. Oxford: Blackwell.
- Porter M.** (1985). *Competitive Advantage: Creating and sustaining superior performance*. NY: Free Press.
- Porter M.** (1998). *Competitive Advantage of Nations*. NY: Free Press.
- Rifat K.** (2011). "Firm-specific Versus Industry Structure Factors in Explaining Performance Variation: Empirical Evidence from Turkey". *Management Research Review*, pp. 38-57.
- Routley M., Phaal R. and D. Probert** (2013). "Exploring Industry Dynamics and Interactions". *Technological Forecasting & Social Change*, pp. 1147-1161.
- Rugman A. and J. D'Cruz** (1993). "The Double Diamond Model of International Competitiveness: the Canadian experience". *Management International Review*, 33(2), pp. 17-32.
- Simeon Lagakos D., Ohanian L. and Alder** (2014). "Competitive Pressure and the Decline of the Rust Belt: A Macroeconomic Analysis". *National Bureau of Economic Research*.
- Smith A.** (2015). "The State Institutional Frameworks and the Dynamics of Capital in Global Production Networks". *Progress in Human Geography*, pp. 290-315.
- Talay C., Oxborrow L. and C. Brindley** (2017). "An Exploration of Power Asymmetry in the Apparel Industry in the UK and Turkey". *Industrial Marketing Management*, In Press.
- Taylor M. and A. Taylor** (2012). *The Technology Life Cycle: Conceptualization and Managerial Implications*. Int. J. Production Economics, pp. 541-553.
- Vaid V. and K. Abrol** (2016). *The Road To2025 "5 market,trade and investment trends thst will define the course of global textile and apparel industry*. Gurgaon: Wazir Advisors.
- Van Kranenburg H., Palm F. and G. Pafn** (2002). "Exit and Survival in a Concentrating Industry:The Case of Daily Newspapers in the Netherlands". *Review of Industrial Organization*, pp. 283-303.
- Vennix J. and J. Forrester** (1999). "Group Model-building: Tackling Messy Problems". *System Dynamics Review*. pp. 379-401.
- Weitzel W. and E. Jonsson** (1989). "Decline in Organizations: a Literature Integration and Extension". *Administrative Science Quarterly*, pp. 91-109.
- Whetten D.** (1980). "Organizational Decline: A Neglected Topic in Organization Theory". *Academy of Management Review*, No. 5, pp. 577-588.